

Професійно-мистецька школа у системі національної освіти України : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, (м. Запоріжжя, 3-5 жовтня 2012 р.). / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Малобілозерська естетична гімназія-інтернат «Дивосвіт». – Запоріжжя : Дніпровський металург, 2012. – С. 119-122.

УДК: 792.8-053.5:316.454.5

**Рехліцька А.Є.,
м. Херсон, Україна**

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ УЧАСНИКІВ ДИТЯЧИХ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ.

Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що комунікативні якості людини складають важливий компонент її моральних якостей тому, що визначають відношення до іншої людини як цінності. Комунікативні якості особистості не є заданими природою людини, а проходять певний час свого становлення, удосконалення та розвитку.

Г.С. Костюк аналізуючи індивідуально – типологічні риси характерів, виявляє індивідуальні відмінності й у так званих рисах характеру і визначає їх як готовність до взаємодопомоги, схильність до співчуття, співпереживанню, здатність помічати труднощі співрозмовників та інших. [4, с 101].

Таким чином нами визначені такі комунікативні якості особистості:

- товариськість (потреба в спілкуванні з дітьми, вільне володіння мовою);
- доброзичливість (вміння показати своє добре відношення, симпатію, повагу, приймати іншу особистість навіть тоді, коли не схвалюєш їх поступки, готовність підтримувати інших);
- емпатія (безоцінювальне співпереживання, співчуття іншій людині, бажання їй допомогти, не прислідуючи ніякої особливої мети);

- відкритість (вміння відверто говорити про свої думки і відчуття, мати змогу відкрити іншим свій внутрішній світ);
- ініціативність (здібність встановлювати контакти, не чекаючи активності з боку інших);
- тактичність (високий рівень культури спілкування, вміння налагодити емоційну рівновагу на всіх етапах спілкування);
- гнучкість (можливі зміни тактики взаємодії в залежності від ситуації);
- безпосередність (прояв широго інтересу до іншої людини).

В мистецькій педагогіці хореографія розглядається як вид невербально – комунікативного мистецтва, який характеризується образно–створювальними пластичними діями.

Нами також встановлено, що соціокультурне середовище дитячого хореографічного колективу має динамічно розвиватися через підвищення якості процесу спілкування. І в основі цього процесу знаходяться розвинуті комунікативні якості.

В останні роки досягнуто певних результатів в дослідженні виховного потенціалу хореографічного мистецтва. Педагогіка хореографії значно розширила свій категоріальний апарат: визначена сутність і структура масової хореографії (С.В.Акішев [1, с.58]) розглянуто процес хореографічної взаємодії «викладач-учень» (М.С. Боголюбська); відстежені зв'язки хореографії з особистістю дитини, що розвивається, її потребами і інтересами (А.І. Буров, Н.А. Коростелева, О.М. Фокіна). Проте необхідно зазначити, що в теорії та практиці занять хореографічним мистецтвом недостатньо знайшли відображення процеси особистісного розвитку учасників дитячих хореографічних колективів, а саме комунікативних якостей.

Багатолітній досвід керівництва дитячими хореографічними колективами дає підставу стверджувати, що без системи виховної роботи в дитячому

хореографічному колективі особистість дитини розвивається стихійно і достатньо часто спостерігаються такі негативні явища в дитячому колективі як заздрість, конкурентність, нетовариськість та інші. З іншої сторони можна стверджувати, що керівники дитячих хореографічних колективів не готові до виховної роботи, свою діяльність вони спрямовують на розвиток танцювальних здібностей, постановку того або іншого хореографічного твору. Це пояснюється тим, що хореографічне мистецтво у змісті навчальних програм викладається через основи методики хореографічного мистецтва, а формування загальнокультурних, моральних якостей особистості школяра рахується другорядним чи взагалі не приймаються до уваги. Разом з тим, слід відзначити, що у мистецтві хореографії як раз і закладений певний набір цінностей, які мають стати основою особистості. Так, наприклад хореографічне мистецтво успішно реалізує розвиток толерантності, здібність до співпраці, відповідальність.

Мета статті полягає у висвітленні головних етапів та елементів технології розвитку комунікативних якостей учасників дитячих хореографічних колективів.

Перший етап – мотиваційно-інформаційний – передбачає ознайомлення школярів з особливостями міжособистісних стосунків, стимулювання їх інтересу до аналізу стану міжособистісних стосунків і розвинутості комунікативних якостей. На цьому етапі школярі оволодівають основами етики спілкування, вміннями проникати у мотиви спілкування, внутрішній стан співрозмовників.

Другий етап – моделювальний – спонукальний забезпечити розширення знань і вмінь школярів, щодо прогнозування можливих рішень у ситуаціях комунікативної взаємодії, як у хореографічних колективах, так і у хореографічному мистецтві.

Третій – активно-діючий включає залучення учасників хореографічних колективів до створення психологічно доброзичливого клімату, співпраці всіх

його учасників та керівника, щодо творчої роботи над хореографічною постановкою, прогнозування реакції глядачів на хореографічне мистецтво.

Нами створена програма для учасників дитячих хореографічних колективів, мета якої полягає в розвитку комунікативних якостей, що в цілому сприяє більш успішному особистісному розвитку дитини.

Програма включає в себе цикл 14 занять, кожне з яких має визначену мету і певну організаційну форму. Тематика занять була така:

Заняття 1 «Ми з тобою однієї крові»

Мета: Стимулювати відчуття єдності з людьми, сформувати уяву, що кожна особистість має багато спільного з одногрупниками хореографічного колективу й також має свої, особливі риси та якості. Прогнозований результат-проектуються товариськість як важлива якість людини.

Заняття 2 «Давайте один одним захоплюватись»

Мета: Навчання учасників хореографічного колективу знаходити в інших людях позитивні якості

Заняття 3 «Все одно ти молодець, тому що...»

Мета: Розвиток навичок підтримки людей, що оточують в різних життєвих ситуаціях.

Заняття 4 «Ми обираємо, нас обирають.»

Мета: Розвиток толерантного відношення до позицій людей, що оточують та прагнення емпатійно зрозуміти мотиви вчинків, емоційних реакцій. Формування навичок безконфліктної поведінки.

Заняття 5 «Чим ми зобов'язані іншим?»

Мета: Розвиток вдячності як якості, що формує доброзичливість та вихованість дитини.

Заняття 6 «Я серед інших»

Мета: Розвиток емпатії, вміння зрозуміти, відчути стан іншої людини по найменших проявах невербальної поведінки.

Заняття 7 «Наші почуття і наші якості».

Мета: Допогти учасникам усвідомити зв'язок емоцій, почуттів людини з його якостями. Дати основу для самовиховання особових якостей через уміння саморегулювання емоційних станів.

Заняття 8 «Відкритість як важлива якість людини»

Мета: розвиток довіри один одному, прагнення дізнатися і зрозуміти співрозмовника як міжособистісної взаємодії.

Заняття 9 «Підтримуймо один одного»

Мета: Оволодіння навичками взаємодії і підтримки.

Заняття 10. «Я у спілкуванні з іншими».

Мета: Розвиток комунікативних умінь. Формування навичок самоаналізу і самокорекції у спілкуванні з оточенням

Заняття 11–12 «Образи Вовка і Жирафа у спілкуванні».

Заняття засноване на технології М.Розенберга – Д.Ронзина.

Мета – познайомити з мовними стратегіями спілкування, формування умінь і навичок неагресивного спілкування.

Заняття 13. «Хореографія як спілкування з глядачем»

Мета: Сприймання себе крізь співвідношення з іншими через хореографічне мистецтво, за рахунок результатів власної діяльності, вирішення власних комунікативних проблем.

Заняття 14. «Вчимося контролювати свої емоції».

Мета: Розвинути вміння контролювати свої емоції та їх прояв, стримувати негативні почуття (гнів, роздратованість, недобррозичливість, відчуженність та ін.) в різних життєвих ситуаціях.

Обсяг статті не дає можливість висвітити зміст запропонованих особистісно спрямованих занять у дитячих хореографічних колективах. Тому наведемо приклад деяких фрагментів занять, які мали найбільш вагомий вплив на розвиток зазначених нами комунікативних якостей учасників дитячих хореографічних колективів і сприяли згуртованості колективу, який під час виховної роботи все більш має ознаки психологічно сприятливого для дитини.

На занятті з теми: «Відкритість як важлива якість людини» за мету ми ставили розвиток довіри між учасниками хореографічного колективу, спонукання їх прагнення дізнатися і зрозуміти співрозмовника. Для досягнення поставленої мети нами використовується гра «Менялки». Мета гри – розкрити себе іншому, довіритися йому через розкриття невеликих епізодів свого життя. Підліткам потрібно швидко помінятися місцями по наявності якої-небудь ознаки. (Стільців на один менше ніж учасників). Той, хто не встиг зайняти стілець, стає ведучим і придумує нову ознаку. Виглядає це так: «Поміняйтеся ті, у кого є кішки і собаки (хто вміє малювати аніме, хто дивиться серіал «Кадети», хто відпочиває влітку на морі і так далі)». Після веселих і шумних переміщень пропонується друга частина цієї гри – назвати один з фактів, який з'ясувався в процесі гри про кожного учасника. Наприклад: «Я дізналася, що Оленка любить читати «Сутінки». «Саша мріє мати фотоапарат». Цінність гри в тому, що чим більше буде особових визнань, тим більше буде відкритості в групі і тим цінніше відчуватиметься відкритість як важлива комунікативна якість людини.

Література:

1. Акишев С. В. Активизация творческих проявлений в танце старших дошкольников / Автореф. дис. канд. пед. наук. – М., 1988. – 201 с.
2. Боголюбская М.С. Учебно-воспитательная работа в детских самодеятельных хореографических коллективах (Учеб.-метод. Пособие) М.Б.и. 1982 - 102 с.
3. Коростелева Н.А. Музыкально-хореографическое искусство в эстетико-нравственном и физическом воспитании школьников. Автореферат диссертации кандидата педагогических наук. – М., 2002 – 18 с.
4. Костюк Г.С. Учебно–воспитательный процесс и психическое развитие личности / Под.ред. Л.Н. Проколиенко; Сост. В.В. Андриевская, Г.А. Балл, А.Т. Губко, Е.В. Проскура. – К.: Рад. шк., 1989. – 608 с. – На укр. яз.
5. Филатов С.В. От образного слова – к выразительному движению. – М.: Прогресс, 1999.
6. Фокина Е.Н. Хореография в общеобразовательной школе как средство гармонизации развития личности. Автореферат диссертации. Тюмень, 2000 г.